

T.a.v. het projectteam van De Nieuwe Rand

uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
-	L1/2024-002	-
vragen naar / e-mail	telefoonnummer	datum
julie.alboort@vlaanderen.be	-	20 maart 2024

Betreft : Advies over de tussennota van het complex project De Nieuwe Rand

Geachte,

SARO ontving op 2 februari 2024 uw adviesvraag over de tussennota van het complex project De Nieuwe Rand. Met voorliggend briefadvies, goedgekeurd door de raad op 20 maart 2024, komt SARO zo snel als mogelijk tegemoet aan de vooropgestelde adviestermijn.

Op 26 oktober 2022 bracht SARO advies uit over de alternatievenonderzoeksnota (AON) van dit complex project. In dit advies stelde de raad in vraag of het instrument ‘*complex project*’ in de AON op de juiste manier werd ingevuld. De raad wees ook op het belang van een volwaardige AON in het kader van het proces tot opmaak van een complex project en benadrukte dat de AON geenszins voldoet aan de decretaal vastgestelde bepalingen. SARO formuleerde vervolgens tal van strategische bedenkingen bij de AON met betrekking tot de doelstellingen van het complex project, de voorgestelde alternatieven, de opmaak van een gebiedsvisie voor de omgeving van de infrastructuurstrook en de klimaatgordel, en de vooropgestelde onderzoeksmethodiek.

De raad stelt vast dat de voorliggende tussennota een verdere uitwerking en verfijning vormt van de AON en verwijst dan ook algemeen naar zijn advies van 26 oktober 2022. De raad formuleert hierna een aantal bedenkingen bij de wijzigingen inzake respectievelijk het oostelijk Haventracé, de Nx en de klimaatgordel in voorliggende tussennota.

1. Oostelijk Haventracé.

- Vereenvoudigingsmechanismen. De tussennota (pag. 30) stelt een vereenvoudiging in de procesvoering voor na verfijning en optimalisering van de zeven weerhouden werkvoorbeelden (AON V2) op basis van ontwerpend en technisch-ruimtelijk onderzoek en na beoordeling van deze werkvoorbeelden op 14 van de 31 vooropgestelde onderzoeksaspecten (OA).

De raad erkent dat met de toepassing van de vereenvoudigingsmechanismen ‘*Trechtering*’, ‘*Pauzeknop*’ en ‘*Strategische zeef*’ een aantal infrastructuurelementen – al dan niet tijdelijk - uit het onderzoek kunnen worden gehaald, waardoor het onderzoek eenvoudiger en toegankelijker verdergezet kan worden.

De toepassing van de ‘strategische zeef’ in het complex project De Nieuwe Rand betekent

onder meer dat het voorkeursbesluit geen uitspraken zal doen over de precieze vormgeving en in sommige gevallen de locatie van een aantal aansluitingscomplexen (ASC) in de infrastructuurstrook. De raad verwijst naar de drie weerhouden varianten voor een aansluitingscomplex op de A102 tussen E19 en E313: Houtlaan, Bisschoppenlaan en Albertkanaal. De tussennota (pag. 53) benadrukt terecht de aanzienlijke tot zeer aanzienlijke ruimtelijke impact op de omgeving van deze drie potentiële locaties voor het ASC op de A102 tussen E19 en E313. De raad wijst daarnaast op de mogelijke interferentie / noodzakelijke afstemming van een aansluitingscomplex op de A12 tussen E19 en E313 met andere ruimtelijke planningsprocessen in de omgeving. SARO benadrukt in die zin het belang om in het voorkeursbesluit een eenduidige keuze te maken omtrent de locatie van eventuele aansluitingscomplexen.

Het aanleggen van de A102 met ASC is verder een opportuniteit om de bedrijvzone Kanaalkant beter te ontsluiten en tegelijk het bestemmingsverkeer van en naar deze zone weg te halen, waar het vandaag bovengronds rijdt. Om de afwegingen te objectiveren om al dan niet te kiezen voor een ASC als ook voor de wijze waarop de A102 in dat geval moet worden aangetakt op de E19 en de E313, zijn meer data nodig over de verkeersbewegingen van en naar de Kanaalkant.

- Kansrijke gebiedsprogramma's. De tussennota (pag. 90) vermeldt dat met de resterende infrastructuurelementen - na vereenvoudiging van de werkvoorbeelden - nieuwe combinaties van redelijke en kansrijke elementen kunnen worden gemaakt in 3 kansrijke gebiedsprogramma's: respectievelijk een oostelijk Haventracé mét doorgaande A102, mét verzamelende A102 en zonder A102.¹

De tussennota (pag. 90) verduidelijkt dat deze gebiedsprogramma's zowel infrastructurele elementen (cf. de werkvoorbeelden), als ingrepen in het kader van de doelstellingen omtrent leefbare, bereikbare en klimaatrobuuste rand zullen omvatten. De raad merkt op dat de drie voorliggende gebiedsprogramma's momenteel evenwel enkel infrastructurele elementen omvatten. Voor de andere ingrepen gaat de tussennota (pag. 98) uit van een 'longlist kansen'. De tussennota (pag. 98) vermeldt daarover: *'Op dit moment maakt de longlist nog geen onderscheid tussen de verschillende programma's, in een volgende stap wordt deze koppeling wel gemaakt'*. Het is in de huidige fase van het proces aldus onduidelijk hoe de verschillende gebiedsprogramma's er zullen uitzien en welke elementen deze zullen bevatten. Het is verder onduidelijk hoe deze gebiedsprogramma's zich verhouden tot de doelstelling inzake de opmaak van een gebiedsvisie voor (de omgeving van) de infrastructuurstrook (zie volgend item).

Het is volgens de SARO ook noodzakelijk om bij het onderzoek van een A102 zonder ASC de aanrijroutes voor lokaal vrachtverkeer bovengronds in rekening te brengen en daaraan flankerende maatregelen te koppelen. Bij dit scenario moet een gedragen bovengrondse afwikkeling worden gecreëerd voor (economisch) verkeer die voldoende competitief, veilig en robuust is. In elk scenario moet er sprake zijn van een efficiënte afwikkeling voor de aanwezige ondernemingen.

- Gebiedsvisie. De raad verwijst naar de doelstelling van het complex project De Nieuwe Rand om in de onderzoeksfase te komen tot een geïntegreerde gebiedsvisie. De AON maakt daarbij een onderscheid tussen een gebiedsvisie voor resp. de klimaatgordel (zie verder) en (de omgeving van) de infrastructuurstrook. De raad stelt vast dat de tussennota – in tegenstelling

¹ De tussennota (pag. 90) vermeldt dat de verkeerswisselaar in Ranst (E34xE313) wordt beschouwd als een apart onderdeel en niet als onderdeel wordt opgenomen in de programma's.

tot de gebiedsvisie voor de klimaatgordel - geen melding maakt van de (verdere) uitwerking van een gebiedsvisie voor (de omgeving van) de infrastructuurstrook. Nochtans zou een dergelijke gebiedsvisie het kader moeten vormen voor het formuleren van concrete projecten en ruimtelijke ingrepen. De raad vraagt hierover verduidelijking.

- Referentiesituatie. De tussennota (pag. 90) verwijst naar een referentiesituatie ('nulalternatief') om een correcte vergelijking te kunnen maken van de verschillende gebiedsprogramma's. Deze referentiesituatie is niet vergelijkbaar met de bestaande situatie, *'omdat deze de socio-economische prognoses van het referentiejaar 2030 als basis gebruikt, en zowel ruimtelijke projecten (nieuwe activiteiten en woongebieden) als infrastructuurplannen meeneemt die als beslist beleid worden beschouwd.'* De raad merkt op dat bijlage 6 aangeeft dat de referentiesituatie ook rekening houdt met *'beleidsvoornemens'*. Het betreft onder andere het project van het bedrijventerrein Lage Keer (ontsluiting via een gesloten systeem naar een aansluitingscomplex op de E313). De raad vraagt te onderzoeken of het wenselijk is om dergelijke beleidsvoornemens ook mee te nemen als standaard uitgangspunt binnen het referentiescenario.
- Onderzoeksmethodiek. De raad stelt vast dat de onderzoeksmethodiek zoals beschreven in de AON grosso modo behouden blijft in de tussennota voor wat betreft het oostelijke Haventracé. De raad herhaalt zijn bezorgdheid uit het advies van 26 oktober 2022 om alle alternatieven op alle aspecten, doch wel strategisch te onderzoeken zodat deze op een volwaardige manier aan elkaar worden afgewogen.

De raad herhaalt ook zijn vraag voor specifiek aandacht voor het uitvoeren van een volwaardige strategische MER. De tussennota (pag. 101) vermeldt weliswaar dat – naast de opmaak van de 31 deelrapporten – ook wordt voorzien in de opmaak van een MER en Passende Beoordeling. Deze vormen evenwel geen op zichzelf staande onderzoeken, maar worden verweven binnen de 31 vooropgestelde deelrapporten of vormen een bijlage aan bepaalde onderzoeksaspecten. De verschillende MER-disciplines en effectengroepen worden bovendien verspreid onderzocht over verschillende onderzoeksaspecten. De raad vindt dit nefast met het oog op het uitvoeren van een volwaardige strategische MER.

De raad herneemt tot slot ook zijn vraag voor aandacht voor de impact op milieu, natuur, landbouw en landschap van dit complex project. In zijn advies van 26 oktober 2022 wees de raad al op tal van waardevolle natuurgebieden, landschappelijk waardevolle gebieden en landbouwgebieden (o.a. Opstalvallei, de Oude Landen, de Polders, de Antitankgracht) in het plangebied en de omgeving van het oostelijk Haventracé.

2. Nx.

- Trechtering en onderzoeksmethodiek. Wat betreft de Nx verduidelijkt de tussennota (pag. 136) dat mobiliteitsonderzoek, technisch-ontwerpend onderzoek en (tunnel)veiligheidsonderzoek geleid hebben tot een trechtering van de 8 redelijke alternatieven (na AON V2) naar 4 redelijke alternatieven, en één extra alternatief met een Nx-tracé op niveau -1 n.a.v. inspraakreacties op de AON. Verder wordt voor de Nx een vereenvoudigde, meer gerichte onderzoeksmethodiek voorgesteld omwille van het verschillende schaalniveau van de problematiek, een andersoortig vraagstuk in de omgeving, en de (eerste) inzichten van het lopende onderzoek voor het Haventracé.

De raad neemt akte van deze vereenvoudigingen. SARO benadrukt het belang om ook alle alternatieven voor de Nx op alle aspecten, doch wel strategisch te onderzoeken.

3. Klimaatgordel.

- Gebiedsvisie. De tussennota (pag. 161) vermeldt dat de aanzet van gebiedsvisie uit de AON is verfijnd en verder uitgewerkt op basis van de eerste inzichten van het geïntegreerd onderzoek. De raad stelt vast dat daarbij is uitgegaan van de doelstellingen voor de klimaatgordel op vlak van adaptatie, mitigatie en open ruimte, zoals opgenomen in de AON en verwijst naar zijn bemerkingsen dienaangaande in het advies van 26 oktober 2022.
- Rekenkamer. De tussennota (pag. 164-165) vermeldt dat er m.b.t. de finaliteit van de koolstofbalans een rekenkamer is opgemaakt om te bepalen hoeveel bijkomende koolstofvastlegging er maximaal zou kunnen gerealiseerd worden in de klimaatgordel. Deze rekenkamer betreft een theoretische rekenoefening om het volledige potentieel voor koolstofopslag in de klimaatgordel te bepalen, ervan uitgaande dat er op elke geschikte locatie de meest efficiënte strategie wordt toegepast. De theoretische oefening houdt aldus geen rekening met de haalbaarheid en wenselijkheid van de voorgestelde maatregelen en staat dus los van de visie voor de klimaatgordel. De inzichten uit deze oefening en de gebruikte methodiek kunnen later wel ingezet worden om de bijdrage van het gebiedsprogramma voor de klimaatgordel aan de mitigatie-ambitie te toetsen. De raad vraagt verdere verduidelijking over hoe de compensatie voor deze CO2 uitstoot in concreto bepaald zal worden en welke gebieden in aanmerking zullen worden genomen als 'compensatiegebied'. Het is bijvoorbeeld onduidelijk of reeds geplande groenprojecten in rekening worden genomen.
- Financiering. De tussennota (pag. 183) vermeldt: 'De elementen die deel uitmaken van het programma voor de klimaatgordel zullen dus ook deel uitmaken van het voorkeursbesluit en gefinancierd en uitgevoerd worden via het complex project.' Het is onduidelijk wat er in de tussennota wordt bedoeld met een financiering 'via het complex project'. De raad vraagt hierover verdere verduidelijking.

Met vriendelijke groeten,

Filiep Loosveldt
voorzitter SARO